

Landbruks- og matdepartementet
Postboks 8114 Dep
0032 OSLO

KLIMASKIFTE FOR JORDVERNET - RAPPORT - HØRINGSUTTALELSE

Riksantikvaren viser til høringsbrev fra Landbruks- og matdepartementet av 25. januar d.å. og Jordverngruppas rapport med forslag til nye virkemidler.

Vi vil innledningsvis understreke at jordverntemaet er vesentlig for kulturminneforvaltningen, både når det gjelder kulturminner og kulturmiljøer og arbeidet med landskap, der vi samarbeider nært med både landbruksforvaltningen og naturforvaltningen.

I kap. 3.2 *Begrunnelser for et sterkt jordvern* går gruppa gjennom en rekke forhold som er vesentlige også for kulturminneforvaltningen. Jordvernsspørsmålet berører den omfattende og verdifulle delen av kulturarven som er knyttet til jordbruk og jordbruksarealer på flere måter:

- Forvaltningen av jordbrukets kulturarv er avhengig av et levende jordbruk med en løpende og aktiv drift og skjøtsel av både arealer og bebyggelse.
- Et opprettholdt jordbruk er også en forutsetning for å kunne utvikle den eksisterende kulturarven i et verdiskapingsperspektiv, som ressurs for framtidig regional og lokal utvikling.
- Omdisponering og nedbygging av jordbruksarealer vil true både jordbrukets kulturarv og andre kulturminner og kulturmiljøer i disse arealene, særlig knyttet til automatisk fredete arkeologiske kulturminner.
- Jordvern er også et tema i forhold til Den europeiske landskapskonvensjonen som løfter fram betydningen av landskapet og et helhetsperspektiv på våre omgivelser. Konvensjonen definerer landskap til å være "et område, slik folk oppfatter det, hvis særpreg er et resultat av påvirkningen fra og samspillet mellom naturlige og/eller menneskelige faktorer". Jordbrukslandskapet, ofte omtalt som kulturlandskapet, er kanskje det mest slående eksemplet på dette.

Stortinget har gjennom Miljøverndepartementets budsjettproposisjon 2007-2008 angitt følgende nasjonale resultatmål med relevans her:

- Nasjonalt resultatmål 1.1.3:

Kulturlandskapet skal forvaltest slik at kulturhistoriske og estetiske verdier, opplevingsverdier, biologisk mangfold og tilgjenge blir halde ved lag.

- Nasjonalt resultatmål 6.1.1:
Heilskapleg planlegging og arealforvaltning skal bidra til berekraftig lokal og regional utvikling og sikre landskaps-, natur- og kulturverdiar

Kommentarer til de konkrete forslagene

Riksantikvaren ser generelt jordvern som positivt for kulturminneforvaltningen på bakgrunn av kommentarene over. Vi ser også positivt på de forslag til tiltak som Jordverngruppa har fremmet.

Utover dette vil vi her knytte noen ekstra kommentarer til forslag som innebærer særlige poenger for vårt forvaltningsområde:

- Forslag 2.1) om *Styrking av virkemidler i plan- og bygningsloven på nasjonalt nivå* inneholder et punkt om *Innsigelse*. Vi vil peke på at det i en rekke plansaker har kommet innsigelser både fra Riksantikvaren og Statens Landbruksforvaltning, noe som understreker det ofte nære interessefellesskapet mellom kulturminneforvaltning og jordvern.

- Forslag 2. 3) omhandler *Styrking av virkemidler i plan- og bygningsloven på kommunalt nivå*. Både for jordvernet og for kulturminneforvaltningen ligger det vesentlige poenger her. Vi ser ingen grunn til å kommentere dette i noe omfang etter framleggingen av Ot.prp.nr 32 (2007-2008), men vil likevel trekke fram to punkter; bruk av hensynssoner og bestemmelser som regulerer landbrukets egen bygningsmasse.

Grepet med å innføre hensynssoner er spennende. Vi vil i den forbindelse peke på de utfordringene som ligger i kopling av dette med andre virkemidler. (Her kan eksempelvis SMIL være et interessant tema.) Dette er ikke kommentert i Jordverngruppas rapport.

Også punktet om bygningsmassen har vesentlig interesse for kulturminneforvaltningen, både i forhold til lokalisering av bebyggelse og til utforming sett i sammenheng med omkringliggende bebyggelse, som kan ha viktige kulturminne- og kulturmiljøverdier.

- Forslag 5) om å styrke jordloven berører landbrukets bygninger. Dette er et tema der både landbruks- og kulturminneforvaltningen arbeider med vesentlige utfordringer. Vi viser her til pågående samarbeid om forvaltning av landbrukets driftsbygninger, der Riksantikvaren er involvert i samarbeid med landbrukssektoren og andre aktører.

- Forslag 6.1) om *Vern* er interessant og vil kunne få betydning også i forhold til kulturminne- og landskapsforvaltning, selv om det konkrete målet for dette virkemidlet knyttes til å bevare potensialet for matproduksjon.

- Forslag 6.2) om *Markalover og markagrenser* berører områder der vi ikke bare finner store natur- og friluftsverdier, men også mange verdifulle kulturminner og kulturmiljøer. Det har lenge vært erkjent at overgangssonene mellom byer og deres omgivelser innebærer vesentlige utfordringer for forvaltningen av viktige

landskapsverdier. Dette berører også store befolkningskonsentrasjoners nærrekreasjonslandskap. For landskapsforvaltningen er dette derfor et interessant forslag.

Vennlig hilsen

Jostein Løvdal (e.f.)
Seksjonssjef

Even Gaukstad